Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maaz), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; in Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; in Frankfurt: G. L. Daube; in Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LVI.

„Gazeta" ese în fiă-care di
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
a administraţiune, piaţa mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 229. Braşovŭ, Vinerĭ-Sâmbătă, 16 (28) Octomvre 1893.

Noua fasă a păcii înarmate.

Braşovŭ, 15 Octomvre v.

Oaspeţii ruşĭ au părăsitŭ Parisulŭ şi, pe când scriemŭ aceste, se pregătescŭ a se reîntórce pe corăbiile lorŭ în Rusia.

Nu s'a putută face mai multŭ pentru sĕrbătorirea amiralului Avellan şi a oficerilorŭ ruşĭ decâtŭ s'a făcutŭ din partea Francesilorŭ în tóte părţile, până şi în cele mai micĭ sătuleţe, cum mărturisi, cu cea mai mare mulţămire, însu-şĭ comandantulŭ escadrei francese.

Punctulŭ de culminaţiune l'a ajunsŭ sĕrbătorirea Ruşilorŭ în Parisŭ cu ocasiunea representaţiei de gală, ce s'a datŭ în onórea lorŭ în ajunulŭ despărţirii.

Representaţia s'a încheiatŭ printr'unŭ jocŭ de fraternisare între marinarĭ francesĭ şi ruşĭ, apoi prin cântarea imnului rusescŭ în limba ruséscă de corişti îmbrăcaţĭ în costumŭ rusescŭ, după care a urmatŭ apoteosa finală: de după culise s'a datŭ de-odată o salvă de tunŭ şi în acelaşŭ momentŭ s'a ridicatŭ pe scenă statua păcii purtată de patru cai albĭ şi condusă de unŭ vulturŭ mare. In sunetulŭ Marseliesei întregŭ publiculŭ se redică în picióre, aclamândŭ imnulŭ republicanŭ. Amiralulŭ Avellan făcu unŭ semnŭ că vrea sĕ vorbéscă şi după ce se făcu tăcere strigă cu voce tare: *Vive la France!* Aceste cuvinte fură primite c'unŭ entusiasmŭ nedescriptibilŭ.

Cu dreptŭ s'a observatŭ din partea unora, carĭ nu suntŭ încântaţĭ de demonstraţiunile din Francia, că acéstă briliantă apoteosă finală este semnificativă. Ei se întrébă că óre a însemnatŭ salva de tunŭ, că pacea se póte aştepta numai după unŭ rĕsboiu victoriosŭ, orĭ că acéstă înfăţişare a păcii a avutŭ de scopŭ a face numai o impresiune liniştitóre în afară?

Póte că pentru Francesĭ şi pentru óspeţii lorŭ ruşĭ a însemnatŭ şi una şi alta. Faptŭ este, că în totŭ decursulŭ festivităţilorŭ de primire, s'a accentuatŭ dintr'o parte şi alta mereu iubirea de pace. E învederatŭ, că în împrejurările de faţă era o cerinţă a oportunităţii politice atâtŭ pentru Francia, câtŭ şi pentru Rusia de a nu provoca prin nimicŭ tripla alianţă şi de-a înfăţişa prietenia francesă-ruséscă în lumina cea mai pacĭnică, căutândŭ a delătura orĭ-ce prepusŭ, că ea ar avé scopurĭ agresive.

Astădĭ acéstă prietinie se presentă în haina păcii, dér care este însemnătatea ei pentru viitorŭ? Schimbatu-s'a orĭ nu printrînsa constelaţia generală politică?

Eată o întrebare, care trebue sĕ dea de gânditŭ politicilorŭ din tóte statele, marĭ şi micĭ, căcĭ pacea Europei, care este în jocŭ, le privesce pe tóte în aceeaşĭ mĕsură.

Foile francese dicŭ, că pacea ar fi acum mai asigurată, pentru-că Francia nu mai este isolată şi înţelegerea ruso-francesă va ţiné în respectŭ tripla alianţă şi va împiedeca astfelŭ eventualele ei planurĭ de rĕsboiu.

Aceleaşĭ foi însĕ asigură, rĕsumândŭ importanţa festivităţilorŭ dela Toulon şi Parisŭ, că Francia eşindŭ din isolarea ei, a dobênditŭ atâta, că adĭ nu se mai teme de rĕsboiu.

„In Rusia, ca şi în Francia"— scrie „*Lanterne*" — scimŭ acuma, că *în dilele periculului ne vomŭ regăsi umĕrŭ la umĕrŭ*". Eară „*Gaulois*" dice: „De aicĭ încolo *nu mai trebue sĕ avemŭ frică de rĕsboiu*. Nimenea nu-lŭ doresce, dér nimenea nu trebue sĕ se témă mai multŭ de elŭ".

Dér óre încetarea acestei temerĭ de rĕsboiu fi-va spre folosŭ păcii? Oare ţinta, ce-o urmăresce prietenia francesă-ruséscă de a forma o coaliţiune faţă cu tripla alianţă şi de a restabili astfelŭ echilibrulŭ, va face sĕ se măréscă şansele şi siguranţa păcii?

Foile, carĭ aderéză la tripla alianţă, suntŭ de părere contrară şi au dreptate. Prin coaliţiunea rusofrancesă, ce s'a pregătitŭ la Kronstadt şi la Toulon, s'a înăspritŭ numai situaţiunea, ce şi aşa era destulŭ de nesigură, cu tóte asigurările puterilorŭ triplei alianţe, că nu urmărescŭ scopurĭ agresive şi că singura lorŭ ţîntă este susţinerea păcii.

De acum încolo înarmările şi pregătirile de rĕsboiu vorŭ continua în mĕsură şi mai mare şi popórele vorŭ trebui sĕ plătéscă cheltuelile cu dĕrăpănarea bunăstării şi a liniştei lorŭ. Acésta tristă stare de lucrurĭ numai printr'o desarmare generală s'ar putea curma. Dér póte sĕ mai fiă vorbă de posibilitatea unei înţelegerĭ între tóte statele pentr'unŭ asemenea scopŭ sublimŭ, când puterile marĭ îşĭ stau faţă în faţă în două tabere contrare armate din creştetŭ până'n tălpĭ?

Pacea înarmată de adĭ, cu jertfele imense ce le pretinde dela popóre, este pentru durată nesuportabilă şi sfêrşitulŭ va trebui sĕ fiă totŭ numai—rĕsboiulŭ.

CRONICA POLITICA.

— (15) 27 Octomvre

In adunarea municipală din Turoţŭ St. Mărtinŭ, ţinută la 24 Octomvre, s'a desbătutŭ propunerea comitatului Neogradŭ cu privire la **„înfrânarea pressei slovace şi valahe"**. Foile unguresci ne spunŭ, că la adunare naţionaliştii slovaci au luatŭ parte în numĕrŭ de 13. Şedinţa a dechis'o fişpanulŭ *Iusth* Kálmán, după ce proto-notarulŭ comitatului a cetitŭ şi esplicatŭ adresa comitatului Neogradŭ. Se sculă apoi *Keviczky*, care dise, că propunerea o primesce de a sa, fiind-că cunósce stările din Turoţŭ, unde se întêmplă atâtea fapte contrare ordinei de statŭ. Declaraţia acésta a provocatŭ justă protestare din partea Slovacilorŭ. Atuncĭ se ridică vicespanulŭ *Beniczky* Kálmán, care dise, că deşi nu póte aproba propunerea comitatului Neogradŭ, totuşĭ află de necesar, ca agitaţiile pressei slovace, sĕ fiă paralisate pe altă cale. E de lipsă ca tocmai comitatulŭ Turoţŭ sĕ lămuréscă guvernulŭ asupra aceea, că pressa slovacă nu cunósce altă misiune, decâtŭ a aţîţa contra statului şi de-a iscodi pentru cetitorii ei cele mai marĭ neadevĕrurĭ şi calomnii. „*Narodnie Noviny*" şi fóia poporală „*Narodnie Hlasnik*" dicŭ, că Slovacii mai bine se facŭ Ruşĭ, decâtŭ Maghiarĭ etc. De aceea adunarea generală sĕ róge guvernulŭ, ca agitatorii traşĭ la rĕspundere pentru acestea agitaţiunĭ, *sĕ nu fiă pedepsiţĭ cu închisóre de statŭ, ci cu temniţă ordinară*. In fine propune vicespanulŭ, ca adunarea generală sĕ róge pe guvernŭ, sĕ se îngrijéscă de-o fóiă patriotică scrisă în limba slovacă, fiind-că poporulŭ slovacŭ sĕ póte reduceri cu mijlóce fórte uşóre. Mateiu *Dula* protestă în contra însinuaţiunilorŭ josnice ale vicespanului şi luà în apĕrare pressa slovacă. Totŭ aşa protestă şi redactorulŭ dela „Narodnie Noviny" Ambrasiu *Pietor*, ér în urmă adunarea primi cu mare majoritate propunerea vicespanului Beniczky.

*

Situaţia cabinetului Taaffe devine din di în di totŭ mai grea. O telegramă cu data de 25 Octomvre aduce din Viena scirea, că ministrulŭ preşedinte Taaffe are de gândŭ sĕ enunţe **închiderea parlamentului austriacŭ** prin unŭ mesagiu de tronŭ. Şedinţele se vorŭ relua numai în 1 Noemvre. Taaffe, dice telegrama, recurge la mijloculŭ acesta, fiind-că totuşĭ mai speréză, că legile esceptionale vorŭ fi primite în plenŭ. — O altă telegramă din Viena susţine contrariulŭ, că adecă parlamentulŭ nu se va închide. In consiliulŭ de miniştri, ce s'a ţinutŭ la 25 l. c., s'a accentuatŭ desbaterea iminentă a proiectelorŭ de legĭ; de-aicĭ déră nu urméză, că şedinţele se vorŭ întrerupe. Décă însĕ totuşĭ acésta se va întêmpla, atuncĭ Taaffe se vede, că are de gândŭ aşĭ retrage proiectulŭ electoralŭ şi a jertfi pe ministrulŭ Steinbach. Se dice, că în 24 Oct. Taaffe a oferitŭ lui *Hohenwart* portofoliulŭ sĕu, ér în legătură cu acesta se susţine, că Majestatea Sa a chiămatŭ, prin telegrafŭ, pe contele Hohenwart la Gödöllö.

*

„Neue Freie Presse" dela 8 (20) Octom-

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

„Istoria Românilorŭ din Dacia Traiană"

de *A. D. Xenopolŭ*,

înaintea Academiei române.

A apărutŭ în dilele acestea la Bucuresci. Tomulŭ alŭ XV-lea (Partea administrativă) din „*Analele Academiei române*".

Volumulŭ acesta conţine şi discuţiunile, ce au urmatŭ în sinulŭ Academiei, în cursulŭ sesiunei generale din anulŭ acesta, în ce privesce valórea literară şi sciinţifică a diferitelorŭ publicaţiunĭ presentate la concursulŭ de premii.

Noi vomŭ estrage aicĭ, din volumulŭ acesta, părţile mai principale ale discuţiunei urmate în sinulŭ Academiei asupra cărţii d-lui A. D. Xenopolŭ „*Istoria Românilorŭ din Dacia Traiană*", şi acésta o facemŭ în interesulŭ publicului şi alŭ literaturei nóstre, fiind-că este bine, ba încă necesarŭ sĕ se cunóscă părerea unui corpŭ înaltŭ de sciinţă, asupra unei cărţĭ, despre care în cursŭ de 5 anĭ se făcuse atâta reclamă comercială în ţéră şi în streinătate, cum nu se făcuse până aci pentru nicĭ o publicaţiune românéscă.

Din raportulŭ specialŭ alŭ D-lui V. Babeşŭ:

„D-lŭ Xenopolŭ a presentatŭ la concursŭ, pentru Marele Premiu Năsturelŭ, cincĭ volume ale operei sale „*Istoria Românilorŭ din Dacia Traiană*", care operă a anunţat'o din capulŭ locului, că are sĕ cuprindă şése volume. Presentele cincĭ volume au apărutŭ în cursulŭ celorŭ cincĭ anĭ dela 1888 până la 1892....

„D-lŭ Xenopolŭ cere espresŭ premiulŭ celŭ mare de 12,000 lei pentru cincĭ volume ale istoriei sale, volume apărute, începêndŭ dela 1888, în cursŭ de *cincĭ anĭ*.... D-lŭ Xenopolŭ făcuse prima sa cerere, restrînsă numai la volumulŭ alŭ V-lea, însĕ pentru unŭ altŭ premiu; dér a venitŭ în timpulŭ regulamentarŭ cu o altă cerere, retractândŭ pe cea de întâia, presentândŭ *tóte volumele* şi cerêndŭ premiulŭ celŭ mare (Aicĭ D-lŭ Babeşŭ vorbesce despre conţinutulŭ volumelorŭ II. III. IV şi V), apoi continuă:

„Se ridică din mai multe părţĭ, şi nu fără cuvêntŭ, imputarea, că D-lŭ Xenopolŭ tocmai în acestŭ volumŭ alŭ sĕu (alŭ V-lea) n'a utilisatŭ din destulŭ mulţimea de documente, în timpulŭ mai nou adunate chiar de Academia nóstră. Dér eu nu potŭ sĕ pierdŭ din vedere, că d-lŭ Xenopolŭ încă de mai înainte îşĭ anunţase cartea sa ca *terminată*, şi dênsulŭ, precum am atinsŭ mai susŭ, nicĭ n'o presintă publicului ca *perfectă*!...

„Cu multŭ mai greu cumpĕnitóre credŭ eu o altă scădere, unŭ altŭ defectŭ, ce se impune esaminatorului atentŭ şi cunoscĕtorŭ de împrejurărĭ în cartea d-lui Xenopolŭ, anume în volumele II, III, IV şi V. Inţelegŭ modulŭ séu metodulŭ, cu care d-lŭ autorŭ tractéză *Istoria Românilorŭ de preste Carpaţĭ*, din Transilvania, Bănatŭ şi părţile Ungariei propriu dise: „*Acéstă istoriă nu este scrisă ca unŭ ce legatŭ, întregŭ şi continu, după o sistemă propria, după periode şi epoce, acomodată în ordine cronologică împrejurărilorŭ şi evenimentelorŭ, cum se succedŭ ele*, ci ea se espune în modŭ mai multŭ sporadicŭ, incidentalŭ şi ocasionalŭ, formândŭ în faptŭ unŭ adausŭ la istoria ţĕrilorŭ de dincóce.

....„Dér acéstă lipsă nu mĕ face nicĭ sĕ mĕ mirŭ, nicĭ sĕ-i facŭ vre-o grea imputare d-lui autorŭ; căcĭ îmĭ este cunoscutŭ, că cele mai importante date şi documente relative la viéţa, mai vêrtosŭ locală, aşĭ puté dice, cea internă a popórelorŭ de pe teritoriile Daciei şi Panoniei, înainte de secululŭ alŭ XIX-lea, abia în timpulŭ mai nou au începutŭ a fi scóse la lumină de prin archive, până aci *secrete*, ale ţĕrii şi ale capitulelorŭ catolice, unde ele ca la „*loca credibilia*" se păstrau; pe lângă acésta aceste pubicaţiunĭ se facŭ mai numai în limba maghiară, rarŭ accesibilă literaţilorŭ noştri de dincóce.

„N'am nicĭ câtŭ îndoiéla, că décă d-lŭ Xenopolŭ putea sĕ aibă cunoscinţă despre colecţiunile, datele, lucrările scóse la lumină de unŭ *Pesti Fr.*, unŭ *Szent-Klaray*, unŭ *Bunyitay*, *Acsády I.*, *Lazar Gy.*, *Marky S.*, *Teleky S.*, *Thaly K.* etc., cu totulŭ altfelŭ tracta epoca „*Chinezatelorŭ române — „Districtus valachici, jure nobilitario*", acelorŭ instituţiunĭ naţionale din evulŭ de